

Ματίνα Ευσταθιάδου, Σοφία Καλαμπούκα,

Η δίκη των έξι: 100 χρόνια από την καταδίκη

22 χρόνια από την ακύρωση της καταδίκης

Ένα γεγονός που απασχόλησε την κοινή γνώμη στο παρελθόν και την απασχολεί μέχρι και σήμερα, αφού τα γεγονότα αποδεικνύουν ότι δεν πρόκειται για ένα θέμα με το οποίο ασχολούνται μόνο οι ιστορικοί, είναι η γνωστή σε όλους «δίκη των έξι» ως απόρροια της Μικρασιατικής Καταστροφής. Η Μικρασιατική Καταστροφή θεωρείται η μεγαλύτερη συμφορά του Νεότερου Ελληνισμού και μέσα από το πρίσμα αυτό μπορεί να γίνει κατανοητή η διενέργεια της

δίκης και η καταδικαστική απόφαση.

Μετά την ήττα του ελληνικού στρατού στην Μ. Ασία και την επιστροφή του στην Ελλάδα εκδηλώθηκαν έντονες αντιδράσεις.

Αρχικά σχηματίστηκε κίνημα του στρατού και του στόλου και δημιουργήθηκε Επαναστατική πιλοπή που οδήγησε στην παραίτηση του βασιλιά Κωνσταντίνου. Στο πλαίσιο αυτού του κινήματος του Ν. Πλαστήρα οδηγήθηκαν σε έκτακτο στρατοδικείο οι θεωρούμενοι υπεύθυνοι για τις

συνέπειες της Εκστρατείας με το πρόσχημα της εσχάτης προδοσίας.

Στην πραγματικότητα ήθελαν να αποφύγουν λαϊκές αντιδράσεις και πολιτικές αναταραχές, να κατευναστούν οι πρόσφυγες και ο στρατός. Ήταν άλλωστε η ευκαιρία στρατιωτικών κύκλων να μετακυλήσουν τις ευθύνες τους, όπως αποδεικνύει το γεγονός ότι από τους 6 καταδικασθέντες οι 5 ήταν πολιτικοί.

Αν και οι κατηγορούμενοι ήταν οκτώ οι έξι θεωρήθηκαν οι κύριοι υπαίτιοι. Η δίκη ξεκίνησε στις 31 Οκτωβρίου 1922 και ολοκληρώθηκε σε 16 μέρες. Το πρωινό της 15^{ης} Νοεμβρίου 1922 ακούστηκαν στο Γουδί 36 πυροβολισμοί και έπεσαν νεκροί οι Δ. Γούναρης, Π. Πρωτοπαπαδάκης, Ν. Στράτος, Ν. Θεοτόκης, Γ. Μπαλτατζής και ο Γ. Χατζανέστης.

Η στάση του Βενιζέλου υπήρξε αμφιλεγόμενη, καθώς το τηλεγράφημά του που έμμεσα συνιστούσε τη ματαίωση των εκτελέσεων στάλθηκε πολύ αργά. Σημειώθηκαν όμως διεθνείς αντιδράσεις, με την αιτιολογία ότι καταπατήθηκαν τα υπερασπιστικά δικαιώματα των κατηγορουμένων.

Στις 20 Ιανουαρίου 2008 με αφορμή το αίτημα του εγγονού του Πρωτοπαπαδάκη, Μιχαήλ το ζήτημα της δίκης επανήλθε στο

φως. Με αίτημα προς τον Άρειο Πάγο ζήτησε την ακύρωση της απόφασης του 1922 λόγω της εύρεσης νέων στοιχείων. Ως στοιχείο επικαλέστηκε μια επιστολή του Ελ. Βενιζέλου προς τον Π. Τσαλδάρη. Στις 20 Δεκεμβρίου 2009 η ολομέλεια του Αρείου Πάγου συνεδρίασε κεκλεισμένων των θυρών χωρίς να οδηγηθεί στην τελική απόφαση.

Στις 20 Οκτωβρίου του 2010 το δικαστήριο έκανε δεκτή την αίτηση και έκρινε αθώους τους έξι καταδικασθέντες. Με την απόφαση του Ζ' Ποινικού Τμήματος του Αρείου Πάγου ακυρώνεται η απόφαση του Εκτάκτου Επαναστατικού Στρατοδικείου Αθηνών ως προς όλους τους καταδικασμένους για εσχάτη προδοσία και παύει οριστικά η ποινική δίωξη λόγω παραγραφής.

Αναδρομικά στις 12 Μαΐου 2010 συνήλθε σε συμβούλιο το Ζ' Ποινικό Τμήμα του Αρείου Πάγου υπό νέα σύνθεση, για να συμπληρώσει την απόφαση. Στη δίκη παρενέβει με δήλωση πολιτικής αγωγής η Ομοσπονδία Προσφυγικών Σωματείων Ελλάδος, που εκπροσωπεί 185 σωματεία και πλέον των 300.000 απογόνων των προσφύγων του 1922, υποστηρίζοντας ότι θα πρέπει να απορριφθεί η αίτηση επανάληψης της διαδικασίας, επειδή οι έξι καταδικασθέντες

από το Στρατοδικείο με τις πράξεις και τις παραλείψεις τους προκάλεσαν τη Μικρασιατική Καταστροφή και τον ξεριζωμό του Ελληνισμού από τις πατρογονικές ρίζες του, μετά 3.000 χρόνια παρουσίας στη Μικρά Ασία. Η παρουσία της Ο.Π.Σ.Ε κρίθηκε απαράδεκτη από το δικαστήριο και το αίτημα τους απορρίφθηκε.

Συμπερασματικά η δίκη των έξι αποτέλεσε καταναγκαστική πολιτική κίνηση για τον κατευνασμό των προσφυγικών

ψυχών και των στρατιωτών του Μικρασιατικού μετώπου. Η επανάληψή της φάνηκε να προκαλεί αμφιθυμικά αισθήματα. Από την μια την οργή των απογόνων των προσφύγων και από την άλλη την δικαίωση των απογόνων των κατηγορουμένων. Πρόκειται για ένα θέμα που όχι μόνο απασχολεί την ιστορική έρευνα και τη νομική επιστήμη αλλά εγείρει και έναν σύγχρονο πολιτικό προβληματισμό.